

FOTO: HANS PETERSSON

Dan Brändström, VD för Riksbankens Jubileumsfond och sekreterare i den arbetsgrupp som tar fram ett förslag på ett gemensamt europeiskt forskningsråd, anser att de nationella råden måste få finnas kvar för att forskningen ska upprätthålla en grundläggande kvalitet.

Så ska Europa konkurrera med USA

Förslag om europeiskt forskningsråd redan 2004

Ett samlat europeiskt forskningsråd kan ge den kraftsamling på grundforskning, som flera svenska forskningsföreträdare efterlyser. Arbetet med att ta fram förslag på ett sådant forskningsråd pågår redan.

– Idag är universitetens forskning underfinansierad och det krävs kraftsamlingar och profileringar. Det kan åstadkommas med ett europeiskt forskningsråd, säger Dan Brändström, VD på Riksbankens Jubileumsfond.

II Dan Brändström är sekreterare i en arbetsgrupp, som av europeiska ministerrådet fått i uppdrag att ta fram ett förslag till ett europeiskt forskningsråd (European research council, ERC). Han är tillsammans med sin assistent Olle Edqvist, internationell chef i Stiftelsen för strategisk forskning, de enda svenskarna i gruppen som leds av spanjoren Frederico Mayor, tidigare chef för UNESCO.

Beslutet att tillsätta arbetsgruppen togs hösten 2002, men redan våren 2001 då Sverige var ordförandeland presenterade Dan Brändström tillsammans med Michael Sohlman, VD för Nobelstiftel-

sen, en idé om ett samlat europeiskt forskningsråd.

– Enligt min uppfattning måste vi stärka den europeiska grundforskningen ordentligt, och satsa kraftfullt på de starka forskningsmiljöerna, för att kunna konkurrera med USA. Enskilda nationer kan inte ensamma hålla stora forskargrupper gående under lång tid. De nationella råden har för lite pengar för det, säger Dan Brändström.

Europeisk forskning är idag allt för fragmentiserad och utspridd, menar Dan Brändström. Det leder till att kvaliteten på universitetens forskning förvisso kan upprätthållas, men ger inget utrymme för storskaliga forskningsprojekt.

Ska stärka befintlig forskning

– Det handlar inte om att skapa helt nya forskningsinstitut, utan om en satsning på befintlig forskning. Vi behöver fler verksamheter som håller samma klass som exempelvis Karolinska institutet i Sverige, vilket egentligen är det enda stora forskningsinstitut inom området medicin som vi har i Sverige.

– Tyngdpunkten kommer förmodligen att ligga på grundforskning. Den kliniska forskningen har ett annorlunda

stöd än grundforskningen och bör förmodligen även i fortsättningen främst finansieras med nationella medel, säger Dan Brändström, som dock understryker att frågan om den kliniska forskningen ännu inte diskuterats i arbetsgruppen.

Ett samlat europeiskt råd ska täcka de största forskningsdisciplinerna. Men eftersom naturvetenskap och medicin står högt på forskningsagendan i många europeiska länder, och flera i arbetsgruppen har en bakgrund inom medicin eller naturvetenskap, kommer inriktningen på verksamheten i ett europeiskt forskningsråd förmodligen få en viss slagsida åt dessa områden, tror Dan Brändström.

För att rådet ska få en betydelsefull roll bör de totala anslagen ligga på åtminstone mellan 1,5 och 3 miljarder euro (cirka 15–30 miljarder kronor) per år, anser Dan Brändström. Det kan jämföras med EUs nuvarande sjätte ramprogram, som fördelar drygt 4,3 miljarder euro per år, eller det svenska Vetenskaprådet vars forskningsstöd 2002 uppgick till drygt 2 miljarder kronor.

Lär av ramprogrammets brister

Dan Brändström ser inte ett nytt forskningsråd som en ersättning för de befintliga forskningsfinansiärerna, varken de nationella eller EU-baserade, utan som ett komplement.

– Det blir inte vår uppgift att föreslå varifrån pengarna ska tas. Men vi utgår från att länderna inom EU höjer sina forskningsbudgetar så att finansieringen av ett gemensamt råd finns med från och med 2007, då jag hoppas att rådet kan börja fungera. Det är viktigt att ett gemensamt råd lägger sig på en så hög ambitionsnivå, även ekonomiskt, att det blir riktigt intressant för forskarna själva.

– EUs ramprogram upplevs av många forskare som allt för byråkratiskt och det är något som vi ska ta lärdom av i vårt arbete. Jag ser framför mig ett forskningsråd med en mycket hög vetenskaplig kompetens i såväl styrelse som ledning, säger Dan Brändström.

Ännu har arbetsgruppen, som fått namnet European Research Council Expert Group, bara träffats en gång. Nästa möte är planerat till i slutet av april, och innan kommande årsskifte ska gruppen ha tagit fram förslag på hur ett europeiskt forskningsråd skulle kunna se ut.

Dan Brändström tror att ett beslut om att inrätta ett europeiskt råd bör tas redan under 2004, för att det ska kunna börja fungera i samband med att EUs nästa ramprogram för forskning, det sjunde, börjar gälla från och med 2007.

Peter Örn

peter.orn@lakartidningen.se